spectatori și actori. O altă formă de interactivitate încercată de englezi a fost atingerea unor persoane din public, împrumutul unui obiect de îmbrăcăminte, mângâierea unei chelii ș.a.m.d. Publicul s-a simțit astfel, frustrat, fiind tratat întâi ca decor, apoi ca recuzită, deloc ca partener. În locul lui Gregory Thompson, aș fi distribuit prin sală replici dactilografiate, stimulând, prin pauze bine controlate, intervenția verbală a posibililor anglofoni.
Spectacolul a fost dificil pentru actori, ei fiind nu numai obligați să se strecoare printre spectatori, dar și să-și spună replicile din mers, ceea ce a redus drastic inteligibilitatea textului. Rex Doyle și Elliot Levey au fost plini de vervă verbală și corporală în cuplul comic Trinculo-Stephano. David Fielder ne-a contrazis obișnuințele: în locul magicianului superior, al filosofului detașat, am văzut un om frământat, nesigur, dornic să scape cât mai repede de pe insulă, mai mult Robinson Crusoe decât Prospero. A dilatat mult finalul, insistând asupra replicilor angoasate de după renunțarea la magie, în care mărturisește că fiecare al treilea gând al său este mormântul și că nu poate sfârși decât la fel ca toată lumea, adică în disperare (*My ending is despair*).
Realizatorii nu și-au propus să susțină o anumită teză, să inoveze sau să experimenteze. Ei au dorit pur și simplu să prezinte concepția lor dramatică despre **Furtuna** lui Shakespeare. Premisa demersului lor este că nimeni nu-și posedă propria minte ca pe o proprietate privată; doar trăirea împreună a gândurilor poate să atingă pragul energetic critic la care se aprinde scânteia adevărului artistic.

A. M.

Furtuna de Shakespeare (AandBC Company)

foto: Silviu Covaci

S Cît ce se întâmplă în teatre?

Toamnă orădeană

Oricât de banal, acest titlu, care reproduce numele unei sărbători culturale pe plan local, și-a aflat acoperirea și în realitatea teatrală. O deschidere de stagiune pusă sub un generic ce angajează municipalitatea mai mult decât protocolar este o idee cât se poate de adecvată. Pentru că sus-numita manifestare, animată de omul de cultură și, mai nou, de afaceri, din localitate (l-am numit pe dramaturgul și publicistul Mircea Bradu) a fost un bun prilej de a evoca, de pe scena Teatrului de Stat din Oradea, tradițiile în materie ale locului. Cu atât mai mult cu cât, la vremea centenarului, s-a hotărît ca impozantul edificiu să-și recapete poziția centrală în viața spirituală a orașului. Fac, pentru aceasta, eforturi considerabile conducerea teatrului, directorul Petre Panait și Ion Abrudan, adjunctul său, trupa, întărită cu forțe tinere, și „sfatul criticilor", care-i numără pe câțiva dintre cunoscuții breslei: Dumitru Chirilă, Mircea Morariu, Elisabeta Pop.
Și francezii îl redescoperă pe Sartre, mi s-a explicat atunci când, sceptică față de audiența actuală a pieselor sale teziste, i-am reproșat tinerei regizoare Alina Hiristea reîntoarcerea la idolul tineretului furios din mai '68. Spectacolul realizat de ea cu piesa într-un act **Cu ușile închise**, la Sala Studio, în traducere și adaptare proprii, își motivează existența pe afiș nu doar prin testul profesional pe care-l presupune un text dificil, abstract, ci și prin intenția de a se reveni asupra filozofiei existențiale din piesele lui Sartre. La atâția ani de la momentul unei polemici antologice, soluția „împăciuitoristului" Sartre (el l-a înlocuit pe *sau* cu *și* în relația ființă-neant) își pierde interesul, esențială rămânând tema ei, eternă ca și noțiunile în dezbatere. Așa se pare că a gândit și tânăra regizoare când a ales piesa lui Sartre pentru un spectacol care mi-

Cu ușile închise de J.-P. Sartre (regia: Alina Hiristea)

https://biblioteca-digitala.ro

Ce se întâmplă în teatre?

zează mai degrabă pe încleștarea personajelor decât pe latura abisală a conflictului. Cu toate acestea, metafora decorului, conceput cu fină intuiție și adecvare a soluției plastice de Vioara Bara, propune o altă cheie de lectură. Un hău negru în care sunt aruncate personajele vrea să fie proiecția infernală a tensiunilor lăuntrice, iar albul costumelor, o speranță de purificare. În această ambianță, momentele de introspecție, rezervate pe rând celor trei, devin recitaluri grotești. Nimic nu are scuză și justificare – pare a spune spectacolul, folosind izolarea în spotul luminos nu doar ca pe o convenție, ci și ca pe un adevărat teritoriu, *one man's land* care ridiculizează pornirile egocentrice. Cu mici diferențe temperamentale, prestația actorilor e cam în aceeași notă: Mariana Presecan (Estelle) colorează dramatismul cu fiorituri mondene și șarm personal, Mariana Neagu devine treptat roaba accentelor domestice din trecutul lui Ines, iar Doru Fârte îl caută pe Garcin în efigia patetică a luptătorului din rezistență, la care face aluzie autorul. Nici unuia nu-i „iese" partea metafizică a rolului și spectacolul cade astfel în banal, cu toată grija regizoarei pentru rigoare formală și simbolism (nici pietroaiele și nici urnele din recuzită nu au acces la tema „subțire" a piesei).

Necăjiți că varianta lor cu piesa **Despre sexul femeii ca un câmp de luptă în războiul din Bosnia** de Matei Vișniec a pierdut, în competiție cu aceea timișoreană, la un festival zonal, orădenii se încăpățânează să țină pe afiș un spectacol care nu prea mai adună public, cu toată valoarea lui poematică emoționantă. Petru Vutcărău, ca regizor, aceeași Vioara Bara, ca scenograf, dar mai ales Elvira Platon-Rîmbu în Dorra (remarcabilă, forța dramatică a actriței) și Mariana Presecan în Kate (joc studiat, bine echilibrat) păstrează montarea în datele ei inițiale. Simplitatea mizanscenei, firescul interpretării, tensiunea tragică pe care povestea o conține și o transmite sunt încă vii, cu toate că timpul a mai uzat ceva din forța subiectului. Pentru că actriței Elvira Platon i se pregătește o grea încercare – în **Medeea** – ne permitem să-i sugerăm un control mai atent al temperamentului, al ținutei și glasului.

Trupa maghiară "Szigligeti" a teatrului din Oradea joacă și la acest început de stagiune cu respectabil succes piesa **Nebun din dragoste** (**Fool for love**) de Sam Shepard, în traducerea lui Göncz Árpád, ajunsă la a 19-a reprezentație. Regia spectacolului a fost încredințată tânărului Dézsi Szilárd, care-și susține astfel examenul de absolvire la Facultatea de Teatru din Budapesta. Pentru a sugera spațiul de constrângere în care se consumă devastatoarea pasiune dintre May și Eddie – o iubire interzisă de vocea sângelui, ca în tragediile antice – regizorul și scenografa (Florina Bellinda Birea) au plasat montarea pe scenă, unde stau laolaltă actorii și publicul. Aici este așezat și balansoarul bătrânului – trecutul vinovat – de unde fantoma lui reîncarnată îi urmărește pe eroi. Temă veche a teatrului american contemporan, criza cuplului rutinat, uzat în convenience și amenințat din interior, revine în forță pe mâna unui foarte bun autor de teatru. La prima vedere, regizorul nu are prea multe de făcut, dar are enorm de "spus" prin intermediul actorilor. În mod surprinzător, Dézsi Szilárd s-a descurcat excelent în fața experimentaților interpreți care, printr-un joc expresionist susținut, ating pragul periculos al confundării cu personajul. Psihanalitic vorbind, e tot ce-i mai lipsea acestei piese pentru a ne captiva definitiv. Electrizanta Fábián Enikö (May) e totuși mai presus de iubirea instinctuală a lui Eddie (Medgyesfalvy Sándor) și conduce partida în favoarea eliminării complexului feminin. Profesionist confirmat, tânărul regizor poate să-și continue proiectele la teatrul din Oradea; dintre acestea, cel mai interesant ni s-a părut a fi **Baal** de Bertolt Brecht.

Doina Papp

Nebun din dragoste
de Sam Shepard (regia: Dézsi Szilárd)

https://biblioteca-digitala.ro